

UV UPPSALA, RAPPORT 2009:6

ARKEOLOGISK UTREDNING OCH FÖRUNDERSÖKNING

Fornlämningskomplex och agrara lämningar vid Gränby arena

Uppland; Vaksala socken; Brillinge 4:4; RAÄ 102,
RAÄ 103, RAÄ 271, RAÄ 272, RAÄ 291, RAÄ 333 och RAÄ 375

Thomas Eriksson och Niclas Björck

UV UPPSALA, RAPPORT 2009:6

ARKEOLOGISK UTREDNING OCH FÖRUNDESRÖKNING

Fornlämningskomplex och agrara lämningar vid Gränby arena

Uppsala; Vaksala socken; Brillinge 4:4; RAÄ 102, RAÄ 103, RAÄ 271, RAÄ 272,
RAÄ 291, RAÄ 333 och RAÄ 375

Dnr 422-3599-2008

Thomas Eriksson och Niclas Björck

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar
UV UPPSALA
Portalgatan 2 A
754 23 Uppsala
Tel.: 010-480 80 30
Fax: 010-480 80 47

www.arkeologiuv.se

© 2009 Riksantikvarieämbetet
UV Uppsala, rapport 2009:6
ISSN 1654-7950

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.
Kartor är godkända från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 2010-01-11. Dnr 601-2010/76.

Bildredigering Karlis Graufelds

Layout Åsa Östlund

Omslag Framsida: Den monumentala högen RAÅ 103:1 med den resta stenen stående i mitten. Högen ligger i ett välexponerat höjdläge med utsikt mot Vaksala kyrka och Brillinge. Foto från nordväst: Thomas Eriksson.

Tryck/utskrift EO Grafiska, 2009

Innehåll

Inledning 5

Målsättning, metoder och förutsättningar 5

Topografi 7

Fornlämningsmiljö 8

Romersk bronskittel i Gränby eller Sala 10

Tidigare arkeologiska undersökningar 10

Det äldre kulturlandskapet i de historiska kartorna 11

Resultat 14

Utredningsområde 1 och förundersökningsområdet invid RAÄ 272 14

Utredningsområde 2 med RAÄ 375 16

Utredningsområde 3 och RAÄ 271 och RAÄ 291 16

Utredningsområde 6, inventering i hagmark 20

Sammanfattning av utredning och förundersökning 25

Potential 25

Referenser 26

Webbadress 27

Kartor 27

Muntliga uppgifter 28

Administrativa uppgifter 28

Figurförteckning 35

Bilagor 29

1. Schakttabell 29

2. Provgropstabell 31

3. Anläggningstabell 32

4. Fyndtabell 35

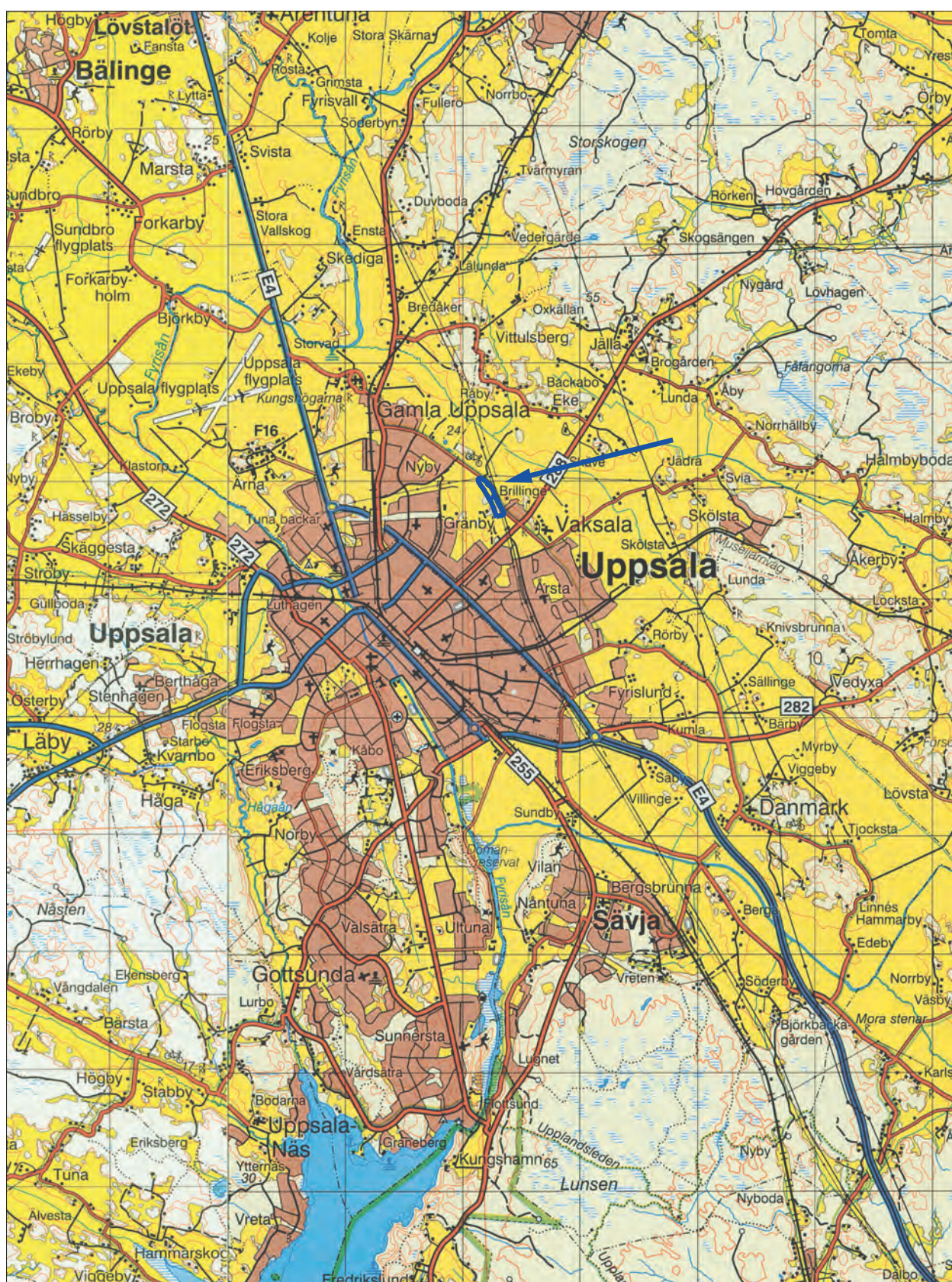

Fig. 1. Utrednings- och förundersökningsområdet markerat på utdrag ur Blå kartan 115 Västerås och 116 Norrtälje. Skala 1:100 000.

Inledning

Inför en planerad idrottsarena, Gränby arena, gjordes en kombinerad utredning och förundersökning av Riksantikvarieämbetet, UV Uppsala i november och december 2008. Den planerade arenan ska ligga på den södra delen av området och den norra delen av ytan ska fungera som parkeringsplatser och vägar. Uppdragsgivare var Uppsala kommun, som också har bekostat arbetet.

Området kring de gamla byarna Brillinge, Gränby, Vaksala och den försvunna bebyggelseenheten Sala är ytterst viktigt för förståelsen av framväxten av centralorten Uppsala under yngre järnålder och medeltid. Idag är området starkt förändrat av Uppsalas utbyggnad under senare tid. Det är bara området runt Gränby 4H-gård och Brillinge som är någorlunda oförstört, med delvis bevarade naturområden och fornlämningar.

Området har sedan gammalt uppmärksammats inom arkeologin. Ett av Uppsalatraktens förnämsta romerska föremål påträffades i trakten redan år 1689. Sala som har legat intill Brillinge är sannolikt den plats som har haft en sådan betydelse att den har givit namn till själva Uppsala. Inom Brillinges ägor har under de senaste 70 åren gjorts flera arkeologiska undersökningar som visar områdets betydelse under sen bronsålder och äldre järnålder.

Vid utredningen i åkermark upptäcktes två nya boplatsytor samt fortsättningen på en redan delundersökt boplats. De tre boplatsytorna kan mycket grovt och preliminärt dateras till äldre järnålder, cirka 500 f.Kr. till cirka 500/600 e.Kr. Möjligtvis finns även äldre inslag från bronsålder i området. Vid en inventering av ett intilliggande skogs- och hagparti framkom ett omfattande agrart landskap som kan dateras till 1700-tal och framåt. Intill de äldre, steniga åkrarna låg även resterna efter ett torp från 1700-talet. I samma skogs- och hagmarksområde framkom även röjda ytor som sannolikt tillhör ett ännu äldre skikt. Intill några av dessa äldre strukturer ligger en möjlig husterrass som utifrån yttre morfologi skulle kunna vara från mellersta järnåldern. Dessutom ligger redan kända gravar i området och ytterligare möjliga gravar påträffades vilket ytterligare förtätat fornlämningsmiljön.

Målsättning, metoder och förutsättningar

Utifrån de antikvariska aspekterna kan arbetet delas upp i två delar med olika förutsättningar, metoder och mål. På den större delen av ytan, åkermarken, gjordes en utredningsgrävning med maskin för att bestämma förekomst av fornlämningar. Inom yta 6, hagmarken, gjordes en inventering som även kompletterades med provgrovar för hand. De senare främst i syfte att underlätta bedömningen av de forn- och övriga kulturlämningar som fanns i detta område. På två mindre ytor gjordes också förundersökningar för att avgränsa två redan kända fornlämningar, nämligen stensättningen RAÄ 271 och gravgruppen RAÄ 272. Dessutom gjordes en större förundersökning väster om den tidigare undersökta boplatsen RAÄ 291. Förundersökningsytan vid RAÄ 272 föll dock bort eftersom ytan var urschaktad inom exploaterings-

Fig. 2. Utrednings- och förundersökningsområdet markerat på utdrag ur digitala Fastighetskartans blad 118 80. Skala 1:5 000.

- Utredningsområde
- - - Delområde 6
- Registrerat i FMIS

området. Insatsen runt gravgruppen RAÄ 272 kom därför att inskränkas till en fältinventering och inmätning (fig. 6).

På resten av ytan i åkermarken gjordes en utredningsgrävning för att konstatera eventuell förekomst av fornlämningar. Eftersom förundersökningsytorna i praktiken kom att överlappa utredningsområdet blev gränsen mellan de olika antikvariska stegen flytande.

I hela åkermarken drogs schakt med en banddriven grävmaskin. Schaktbredden var 1,8 meter men i förekommande fall togs dubbel skopbredd. Det gjordes för att frilägga möjliga anläggningar för bedömning samt för att kringgå större, markfasta block. Schakten var 9–48 meter långa, vanligtvis blev de cirka 15–30 meter långa. De blev något längre än vad som hade angetts i undersökningsplanen eftersom tjälen gjorde att det tog förhållandevis lång tid att bryta upp nya schakt. Schakten lades i ett delvis oregelbundet mönster där huvudriktningarna dock kom att ligga i områdets längdriktning samt i 90 grader mot denna. Parallella schakt drogs på cirka 10–35 meters avstånd från varandra. Schaktningen gjordes skiktvis ned till steril lera. Schakten beskrevs i text och vissa områden fotograferades. Sammanlagt drogs 77 schakt med en sammanlagd längd på cirka 1 785 löpmeter. Totalt uppgick den avbanade ytan till cirka 3 250 m². Det innebär att cirka 5 % av område 2 och 3 banades. Samtliga schakt fylldes igen efter undersökning.

Framkomna anläggningar snittades endast i undantagsfall och då endast i klara förundersökningsområden.

Alla schakt, anläggningar, fynd och större topografiska objekt mättes in med GPS av märket HP IPAQ hx 2700 med tillhörande handdator med GlobalStar GPS, Sirf III. Mätmetoden innebar att man får en felmarginal på ±5 meter i x- och y-led. Höjdvärdena kan ha ännu större felmarginaler.

Den digitala dokumentationen av schakt, fornlämningar samt kulturhistoriska lämningar har skett i fältdokumentationssystemet Intrasis. Vid den efterföljande bearbetningen har Intrasis Analysis och Esri ArcGis använts.

Undersökningen gjordes i november och varken ljus- eller väderförhållandena var gynnsamma för fältarbetet. Arbetet fördröjdes även av en snöstorm och av tjäle.

Topografi

Området ligger centralt på Uppsalaslätten eller rättare sagt på den västra kanten av dalgången kring Uppsala stad och Fyrisån. Det ligger förhållandevis högt med nivåer på 20–35 meter över havet. Redan under mellan- eller senneolitikum har de första kobbarna stuckit upp över vattenytan och under bronsålder har området utgjorts av den sydöstra delen av en större halvö. Under järnålder har området legat strategiskt mellan två dalgångar. I söder har den stora dalgången med Fyrisån frilagts. Norr om undersökningsområdet finns den mindre dalgången runt ån Samnan. Dalgången skiljer området från de större, höglänta moränområdena mot Rasbo, den så kallade "Storskogen". Samnan är idag ett förhållandevis litet vattendrag men dalgången runt den sammanbinder Gamla Uppsala i västnordväst med Danmarks socken och Husbylånghundraleden i sydöst.

Ur ett geologiskt perspektiv domineras utredningsområdet 1–3 helt av glaciala och postglaciala leror med enstaka markfasta block. Inventeringsområdet 6 är däremot dominerat av morän med partier med granitberggrund som går upp i dagen. Den mellersta delen av området har inslag av finkornigare sediment (fig. 3).

Fornlämningsmiljö

Utredningsområdet är en integrerad del, både topografiskt och vad gäller fornlämningsbild samt historiska förhållanden, av de sydöstra delarna av Uppsalaslätten. Områdets förhistoriska bakgrund och utveckling under historisk tid har de senare åren kommit att behandlas ingående i ett flertal rapporter och artiklar, mycket beroende på den nya sträckningen av väg E 4 öster om Uppsala men även på grund av andra markexploateringar i närheten (Fagerlund 2003; Fagerlund 2007; Fagerlund & Åberg 2005; Göthberg & Åberg 2007; Schütz & Frölund 2007; Ölund & Henniuss 2004).

Övergripande och mera detaljerade presentationer av utredningsområdets omland finns således redan, för närmare uppgifter om fornlämningsnummer, anläggningsantal, lösfynd, årtal för grävningar etcetera hänvisas till dessa arbeten. Däremot är det relevant inför det aktuella uppdraget att lyfta fram vissa aspekter.

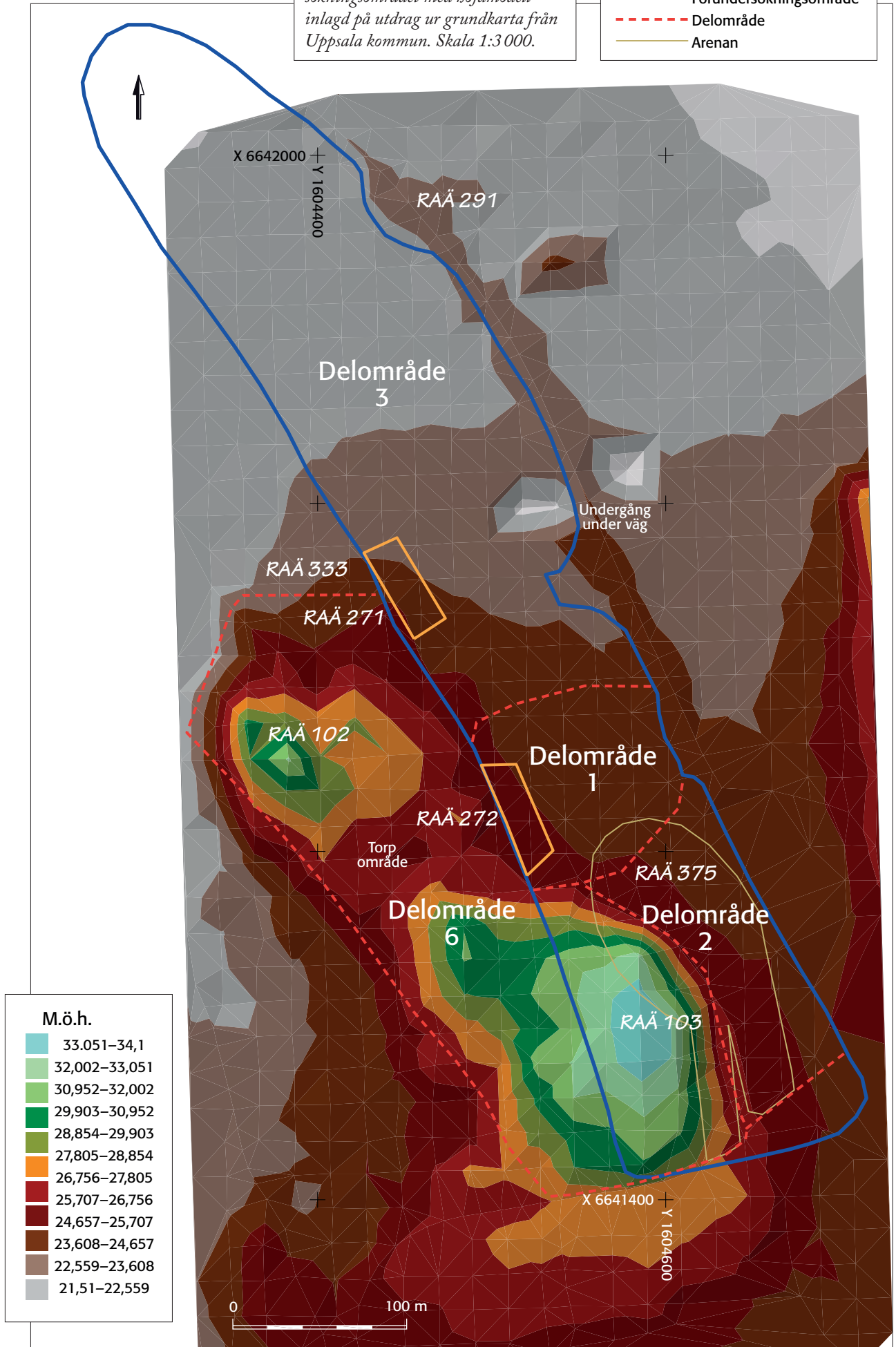
Fornlämningarna inom och i anslutning till utredningsområdet är inte isolerade företeelser utan ingår i en förtätad och sammanhängande fornlämningsmiljö från åtminstone äldre bronsålder och framåt, i de östra delarna av Uppsalaslätten, i synnerhet i Samnan dalgång. Fornlämningar från olika perioder visar tydligt att området varit kontinuerligt bebyggt sedan drygt 4000 år (fig. 2).

Området för uppdraget sammanfaller med en koncentration av fornlämnningar från bronsålder. Ett större block med 80 skålgropar finns omedelbart norr om utredningsområde 3 (RAÄ 106), samt en undersökt grav från sen bronsålder i samma område (RAÄ 269: Sundqvist 1951). Ett stort antal skärvstenshögar (RAÄ 113 och RAÄ 131) samt en undersökt boplatz med dateringar till period II–IV (RAÄ 113) finns sydost därom.

Samnans dalgång har upplevt en kraftig bebyggelseexpansion under äldre järnålder, med början under förromersk järnålder. Ett flertal större exploateringsgrävningar, bl.a. vid RAÄ 291 och RAÄ 305 strax öster om utredningsområdet, har visat förekomsten av gårdskonglomerat med inslag av specialisering i ekonomin och tendenser till en boplatshierarkisk struktur. Samverkansformerna mellan dels de närliggande gårdarna, dels bosättningarna i dalgången i stort, verkar ha varit omfattande och invecklade. Gravarna från denna period är svåra att lokalisera och förutom resta stenar och vissa typer av stensättningar har ett flertal undersökningar visat förekomsten av begravingar utan markeringar ovan jord.

Fig. 3. Utrednings- och förundersökningsområdet med höjdmödel inlagd på utdrag ur grundkarta från Uppsala kommun. Skala 1:3 000.

- Utredningsområde
- Förundersökningsområde
- - - Delområde
- Arenan

Romersk bronskittel i Gränby eller Sala

I närområdet finns stormannayttringar från både äldre och yngre järnålder, i form av importerade föremål (keramik av gotländsk typ vid RAÄ 106 och lösfynd av ett större romerskt bronskärl), en sköldbuckla med djurornamentik och hästutrustning vid RAÄ 180, spelbrickor i ett åtminstone en grav (RAÄ 268) samt en byggnad med ovanliga dimensioner (RAÄ 305).

Speciellt den romerska bronskitteln är värd att lyfta fram eftersom den kan vara hittad i närheten av utredningsområdet. Det finns dock flera förslag på var fyndplatsen låg. I vilket fall som helst är kärlet ett av Mellansveriges största romerska bronskärl. Kärlet förkom emellertid redan vid stadsbranden 1702 (Andersson 2001:229). Enligt Olof Rudbeck hittades det 1689 i ”... *en af de Ättebackar, som liggia på höger sidan om vägen, ifrån Upsala till Waxala Kyrkia in moot Gränby...*” Förutom ättebackarna ska resta stenar ha stått på fyndplatsen (Almgren 1908:102).

För att spåra fyndplatsen måste man använda de äldre kartorna från år 1669 och 1686. Enligt dessa hade Vaksalagatan och dess fortsättning vidare mot Jälla och Rasbo samma sträckning som i dag. Om det är till höger om denna väg så skulle kitteln vara upphittad på östra sidan om Vaksalagatan, alltså mot Salabacke. Om man i stället läser texten som om det är till höger om den lilla vägen in mot Gränby, så bör kitteln i stället vara upphittad någonstans där nuvarande Gränby stormarknad ligger. Med andra ord i utredningsområdets närhet eller till och med vid RAÄ 103, där det står en bautasten i en av högarna (fig. 11). Men det är troligare att gravfältet där kitteln har hittats låg vid avtagsvägen mot Gränby från Vaksalagatan. Enligt 1669 och 1686 års kartor ligger då på höger sida hemmanet Sala. På Gränbykartorna från 1640 och framåt finns där stora impedimentsmarker som bör ha varit topografiskt lämpliga för gravar. Topografiskt ligger även den platsen mycket anslående på krönet av Salabacke. Runt den möjliga fyndplatsen finns även stensättningsliknande lämningar samt en numera bortflyttad runsten (RAÄ 56 och RAÄ 62 i Uppsala stad/Vaksala socken). Området är idag kraftigt förändrat genom vägdragningar och bebyggelse.

Det är alltså mer troligt att kitteln är hittad mellan Gränby och Salabacke än vid exempelvis Gränby Stormarknad eller vid RAÄ 103 inom utredningsområdet. Även om den sistnämnda fornlämningen uppfyller kriterierna med rest sten, ättehög och plundringsgrop.

Tidigare arkeologiska undersökningar

I närheten av Brillinge, Vaksala Kyrka och Gränby bytomt har flera undersökningar gjorts. Flera av undersökningarna har visat att området har haft en viktig roll under förhistorien med flera rika fynd.

Den norra delen av undersökningsområdets norra del gränsar till flera redan kända fornlämningar. Längs med den nordöstra kanten har Upplandsmuseet undersökt en boplats från tiden omkring Kristi födelse till 600 e.Kr. På boplatsen fanns cirka 10–20 hus av olika storlekar och några av husen föreföll att fortsätta in under vägen Österleden. Boplatsen bör således ha fortsatt in på det nuvarande utredningsområdet (Göthberg muntlig upp-

gift). Det skiljer dock cirka 25–40 meter mellan de utredningsschakten och Upplandsmuseets undersökning genom att trafikleden ”Österleden” ligger mellan ytorna.

Omkring 30–75 meter nordväst om utredningsområdets norra ände har en rik skelettgrav undersökts år 1936. Graven dateras till äldre romersk järnålder och innehöll bronsbeslag, matoffer, svepaskar samt ett dryckeskärl av lera av öländsk eller gotländska typ. Graven hade antagligen varit täckt med en mindre stensättning (Arwidsson 1941). Strax norr om graven ligger ett större impediment med ett stort skålgropsblock samt två synliga stensättningar (RAÄ 106). På den nordöstra sidan, norr om den boplats som Upplandsmuseet undersökte låg tidigare en gravgrupp med stensättningar (RAÄ 269). Där undersöktes på 1940-talet tre stensättningar och en skålgropsförekomst. En av gravarna visade sig vara av en ovanlig typ, nämligen en skelettgrav med en spiralnål från sen bronsålder eller tidig järnålder (Sundquist & Magnusson 1957).

Det äldre kulturlandskapet i de historiska kartorna

Utredningsområdet ligger helt inom byn Brillinges gamla ägor. Ägostrukturerna runt hela Östra Aros/Uppsala och (Gamla) Uppsala är starkt påverkad av centralmaktens, stadens och kyrkans framväxt under sen vikingatid. Därför kan man inte på samma sätt som på landsbygden förvänta sig att se spår av järnålderns ägostrukturer i ägo gränserna från historisk tid. Många bebyggelseenheter i stadens utkant avhystes tidigt för att lämna plats åt staden och dess behov av mark för bostäder, odlingar och bete. Inom en radie av 2–3 km från stadens gräns, som den såg ut på 1700-talet, fanns därför inga eller ytterst få självägande byar och gårdar. En av de bebyggelseenheter som ligger närmast stadens rå och rör i nordöst, men som inte blev uppslukad av staden, är just Brillinge (fig. 4 och 5).

Enheten ligger i Vaksala socken och gränsar till själva kyrkbyn. Brillinge bytomt ligger cirka 800 meter nordväst om själva kyrkan. Gården ligger på ungefär samma ställe i dag som den gjorde på 1640-talet och framåt, enligt de historiska kartorna. Bytomten ligger därmed cirka 200 meter öster om utredningsområdet. Namnet nämns första gången år 1316 som *Brellinge*. Namnets suffix, -inge, tyder på att det rör sig om en enhet som har etablerats och namngetts under äldre järnålder. På 1540-talet bestod byn av två hemman, ett skatte- och ett sockenkyrko. Även på de historiska kartorna från år 1640 och 1759 bestod enheten av två hemman. Enligt beskrivningen 1640 har gårdarna då gått över till att vara två skattememman. Senare har ytterligare ett hemman tillkommit enligt kartorna från år 1813 och 1854 (Dahlbäck m.fl. 1984:205ff; uppgifter i lantmäteriet). Utredningsområdena 1–3 har enligt kartorna hela tiden legat i Brillinges ena åkergräde, det så kallade Stor- eller Västgrädet. Inga större åkerimpediment fanns inom området enligt kartorna. Däremot har kartan från år 1854 prickar som antagligen står för enstaka markfasta block och röjningsrösen. Speciellt längs med hagmarken på område 6 finns många prickar. Det går inte att utesluta att några av dem kan vara exempelvis kringodlade stensättningar. Vid undersökningen

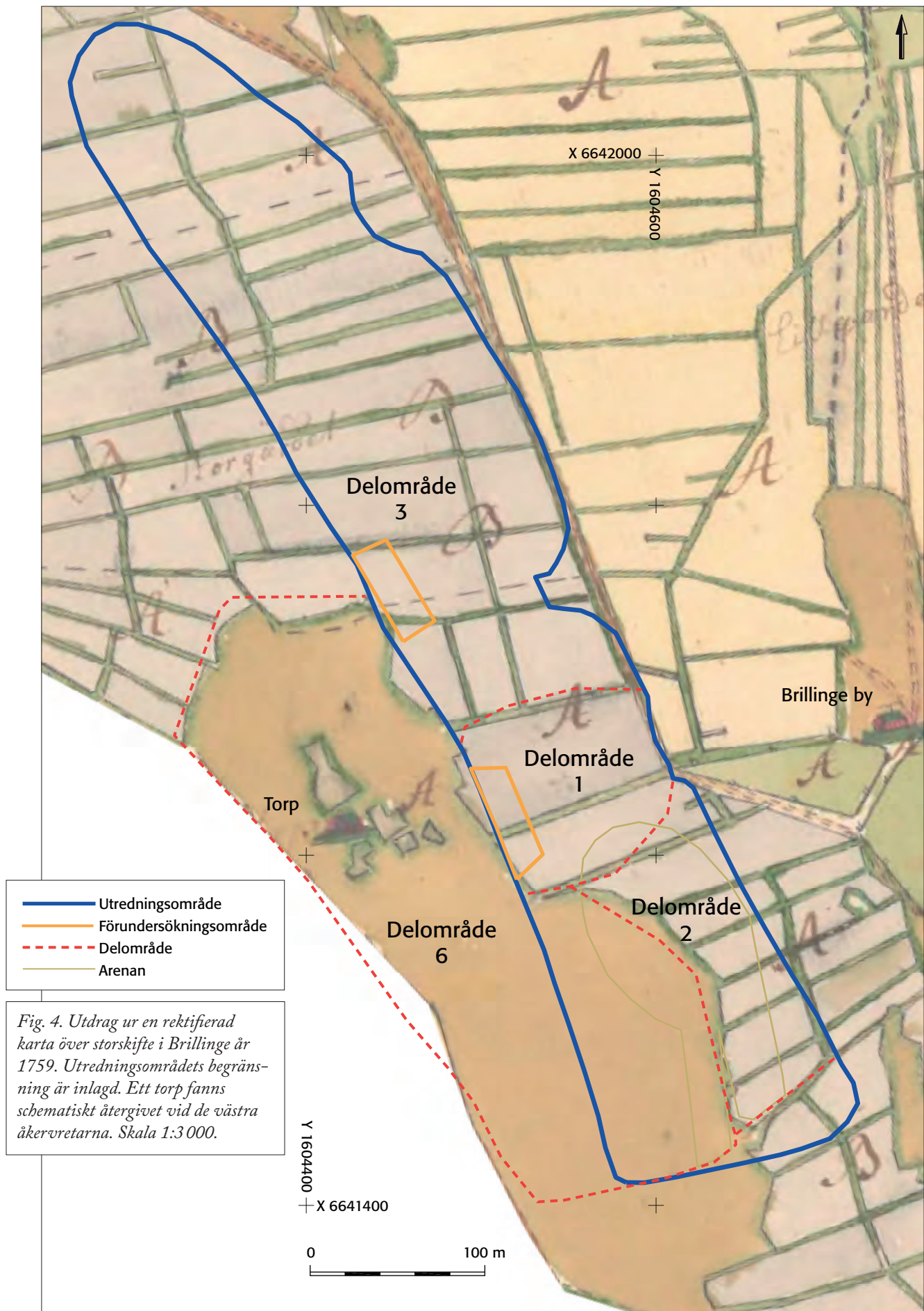

Fig. 4. Utdrag ur en rektifierad karta över storskifte i Brillinge år 1759. Utredningsområdets begränsning är inlagd. Ett torp fanns schematiskt återgivet vid de västra åkeröretarna. Skala 1:3 000.

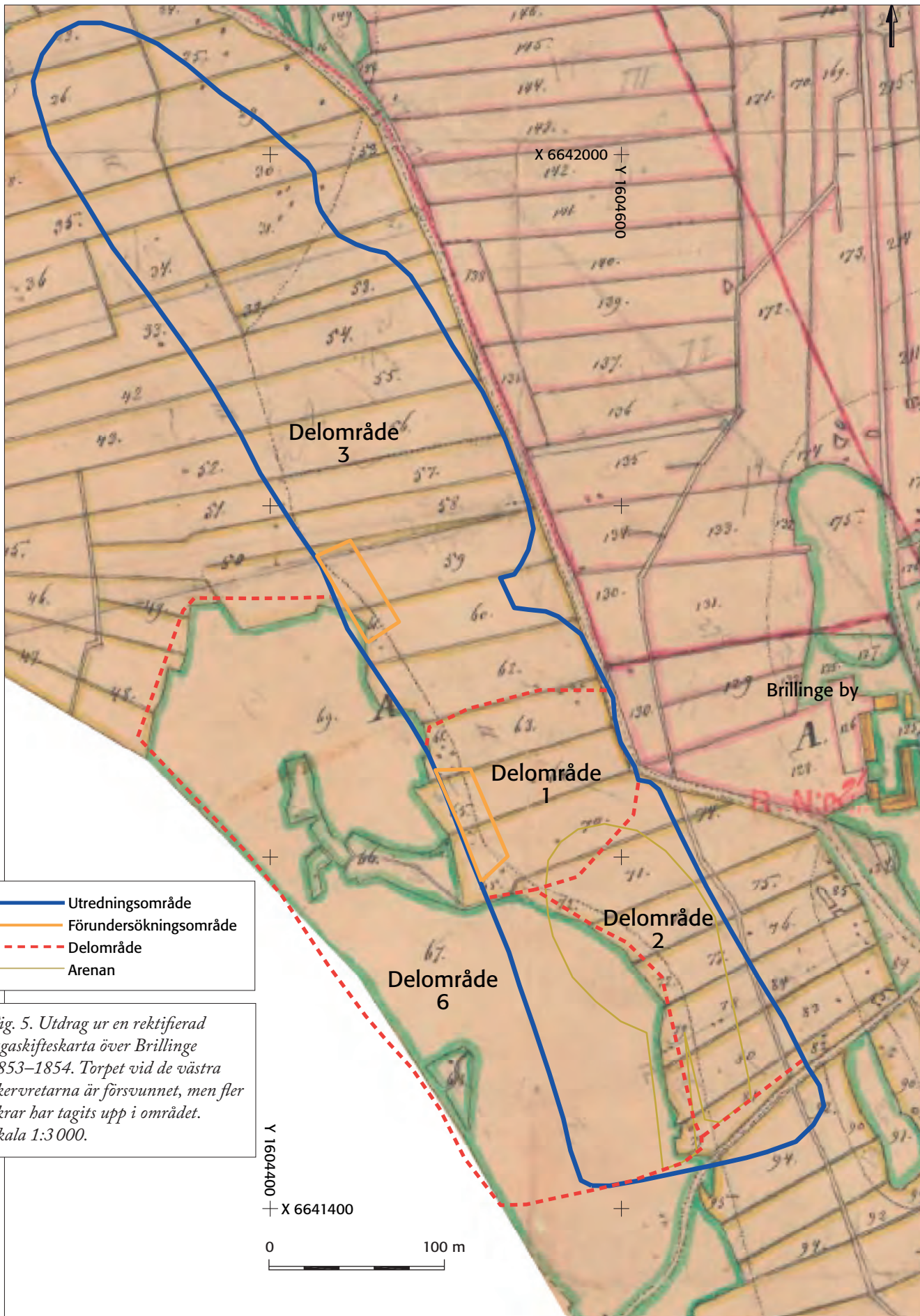

Fig. 5. Utdrag ur en rektifierad lagaskifteskarta över Brillinge 1853–1854. Torpet vid de västra åkeröretarna är försvunnet, men fler åkrar har tagits upp i området. Skala 1:3 000.

dök dock enstaka naturliga block upp i leran. Åkergärdet har dessutom varit genomkorsat av diken, som i dag är igenlagda.

Inventeringsområdet 6 låg under äldre tid, liksom idag, till större delen på impedimentsmark. Den norra änden var enligt 1640 års karta backig hagmark. Hagmarken på inventeringsområdet 6 ritades då inte ens in på kartan eftersom den måste ha kategoriserats som utmark. År 1705 har en mindre åkerteg tagits upp, en teg som bör motsvara ungefär utredningens åker A846. Vid storskiftet år 1754 hade ytterligare åkrar tagits upp, åkrar som motsvarar de vi kunde kartera. År 1759 finns ett torp för första gången inritat på kartorna, men läget är bara schematiskt angivet. Vid nästa kartering, år 1811 och 1813 finns dock inget torp inritat, trots att all annan bebyggelse på den närbelägna bytomten är mycket detaljerat återgiven. Alltså har torpet varit försvunnet redan då. Vid denna tid har också ytterligare en mindre åkervret tagits upp, den som motsvarar utredningens A946. Vid laga skifte år 1854, finns inte heller något torp och åkertegarna är då lindor med grund mylla. Med andra ord förefaller torpet ha haft en mycket kortvarig historia. Som längst har det funnits någon gång under perioden 1706–1810, men antagligen har det fungerat betydligt kortare tid. Ingen torpbebyggelse finns heller på härads- och generalstabskartorna från slutet av 1700-talet. I övrigt anges bara marken på område 6 under 1800-talet som bergbunden backe (uppgifter i Lantmäteriets arkiv).

Den västra delen av område 6 har från 1600-talet och framåt gränsat mot Gränbys ägor. Gränbys bytomt låg år 1640 omkring 400 meter sydväst om utredningsområdet. På storskifteskartan från år 1766 har bebyggelsen flyttat närmare utredningsområdet och ligger bara 150 meter mot sydväst. Under 1700- och 1800-talen tillkommer bebyggelse som ligger längs ägo-gränsen mot Brillinge. Den ligger i direkt anslutning till utredningsområdet och nuvarande 4H-gården är en rest av denna bebyggelse (uppgifter i Lantmäteriets arkiv).

Resultat

Utredningsområde 1 och förundersökningsområdet invid RAÄ 272

Området ligger i före detta åkermark på cirka 24–26 meter över havet. Till yta omfattar området cirka 10 500 m². Topografiskt sett är ytan ett mycket lämpligt boplatsläge. Det ligger i ett sadelläge mellan moränhöjderna vid Gränby 4H-gård i väst och Brillinge gård i öster med svaga sluttningar ned mot norr och söder. Ytan öppnar sig mot norr och ostnordost mot Samnans dalgång (fig. 6 och 7).

Huvuddelen av området är täckt av en uppgrusad plan som brukar användas för uppställning av bland annat cirkustält. Någon schaktning inom grusplanen skulle enligt länsstyrelsens beslut inte göras i detta arbetsskede. Därför går det inte att säga om det finns någon fornlämning i området. Däremot anknyter de framkomna boplatzanläggningarna på utredningsområde 2:s nordvästra hörn till den grusade planens. Det är mycket sannolikt att boplatser från område 2 fortsätter under planens på område 1. I så fall kan delar av boplatserna vara bevarade under planens.

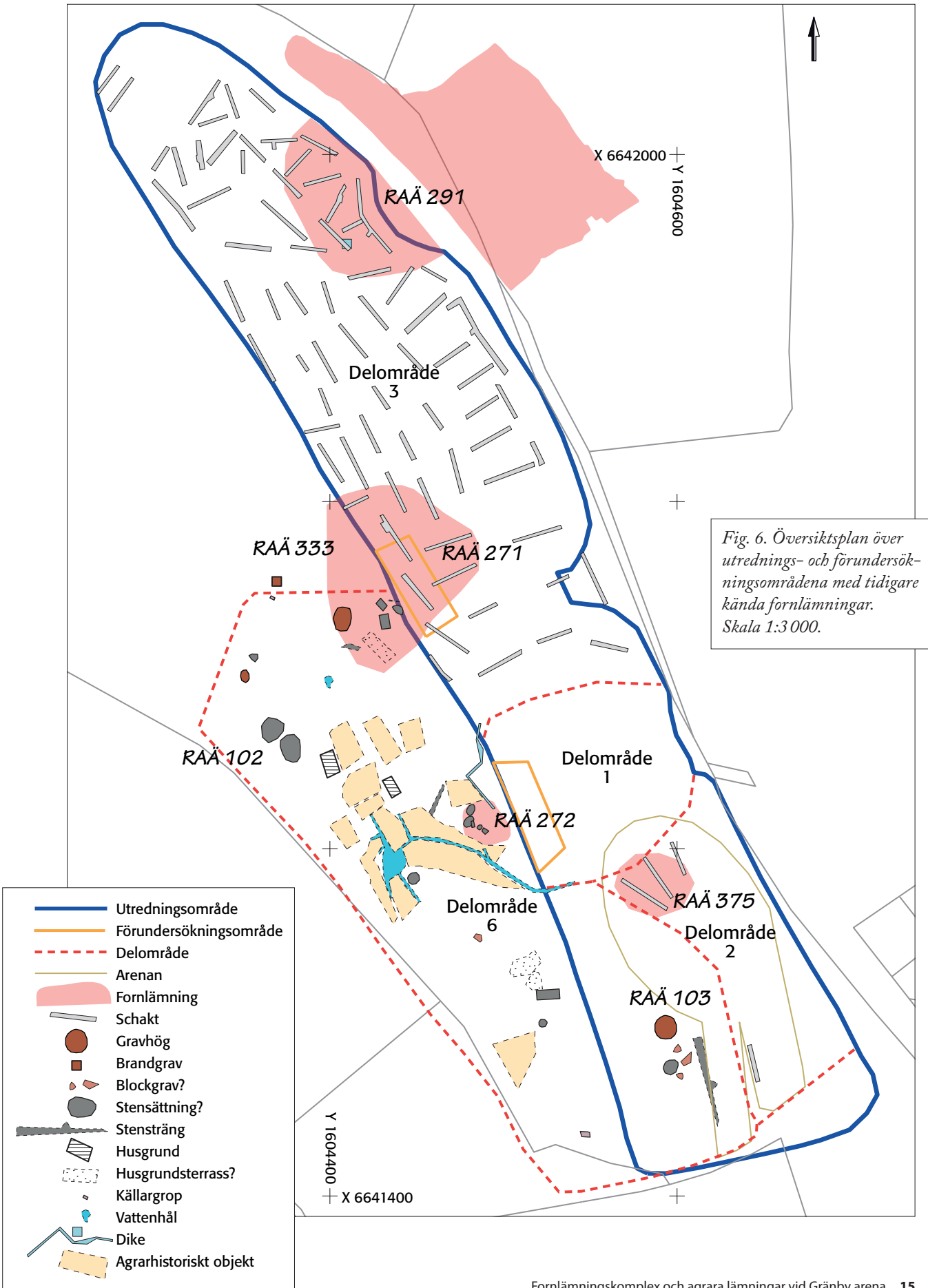

Fig. 6. Översiktsplan över utrednings- och förundersökningsområdena med tidigare kända forn lämningar. Skala 1:3 000.

Enligt Länsstyrelsens beslut skulle det göras en förundersökning omedelbart väster om gravgruppen RAÄ 272. I fält visade det sig att hela den del av förundersökningsområdet som låg inom det planerade exploateringsområdet var urschaktat. På grund av den ursprungliga topografin har man längs med grusplanens västra kant gjort urschaktningar för att få en plan yta. Resten av cirkusplanen förefaller dock inte att vara lika urschaktad. Däremot har man röjt området från block och större stenar. Mellan cirkusplanen och RAÄ 272 ligger nämligen ett stort röjningsröse med sprängsten och stora block. Röjningsröset inmättes som A865 och ligger utanför exploateringsområdet. Det är dock inte omöjligt att de senare upplagda blocken ligger på äldre anläggningar såsom gravar eller äldre odlingsrösen.

Utredningsområde 2 med RAÄ 375

Området ligger i den södra änden av undersökningsområdet, där själva arenan är planerad att byggas. Det är cirka 10 900 m² stor och ligger i åkermark med lera som underlag. Topografiskt sett ligger det i en svag östsluttning med nivåer på cirka 25–26 meter över havet. Ytan öppnar sig mot en dalgång i söder där Vaksala kyrka och Gränby centrum ligger. Mot väster är ytan skarpt avgränsad mot bergshöjderna på utredningsområde 6, där RAÄ 103 ligger (fig. 6 och 8).

I den östra halvan av området går två större kraftledningar. Säkerhetsföreskrifterna för arbete med grävmaskin under ledningar omöjliggjorde schaktningar där. I stället drogs fyra schakt omedelbart väster om kraftledningarna. I två av de tre schakt som drogs i norr framkom klara indikationer på en förhistorisk boplats, RAÄ 375. I ett schakt framkom tre sannolika stolphål (A1021–A1023). I det intilliggande schaktet låg en mörkfärgning som kan vara en nedgrävning eller stolphål (A1019). Ingen av anläggningarna undersöktes utan bedömningarna är gjorda utifrån utseendet i plan. Boplatsens storlek och utbredning fastställdes dock inte vid utredningen. Inga kulturlager eller andra fynd gick att iaktta i schakten.

Sammanfattningsvis kan man säga att det fanns klara indikationer på en boplats av förhistorisk karaktär i områdets norra del. Den kan även fortsätta norrut, under grusplanen för cirkusplatsen. Utredningen kunde inte göra schakt i områdets östra del på grund av säkerhetsföreskrifter för arbete under högspänningsledningar. Om den ytan ska exploateras föreslår vi att man gör en förundersökning för att avgränsa den framkomna boplatsen mot öster och sydöst.

Dessutom gränsar ytan i väster till fornlämningen RAÄ 103 som består av en stensträng och gravar. Dessa har inte förundersökts och fornlämningen är därför inte avgränsad.

Utredningsområde 3 och RAÄ 271 och RAÄ 291

Området ligger helt i nuvarande åkermark med lera som helt dominerande underlag. Ytan ligger i en mycket svag nordsluttning som planar ut mot norr. Inom området ligger några enstaka jordfasta block, som har använts som

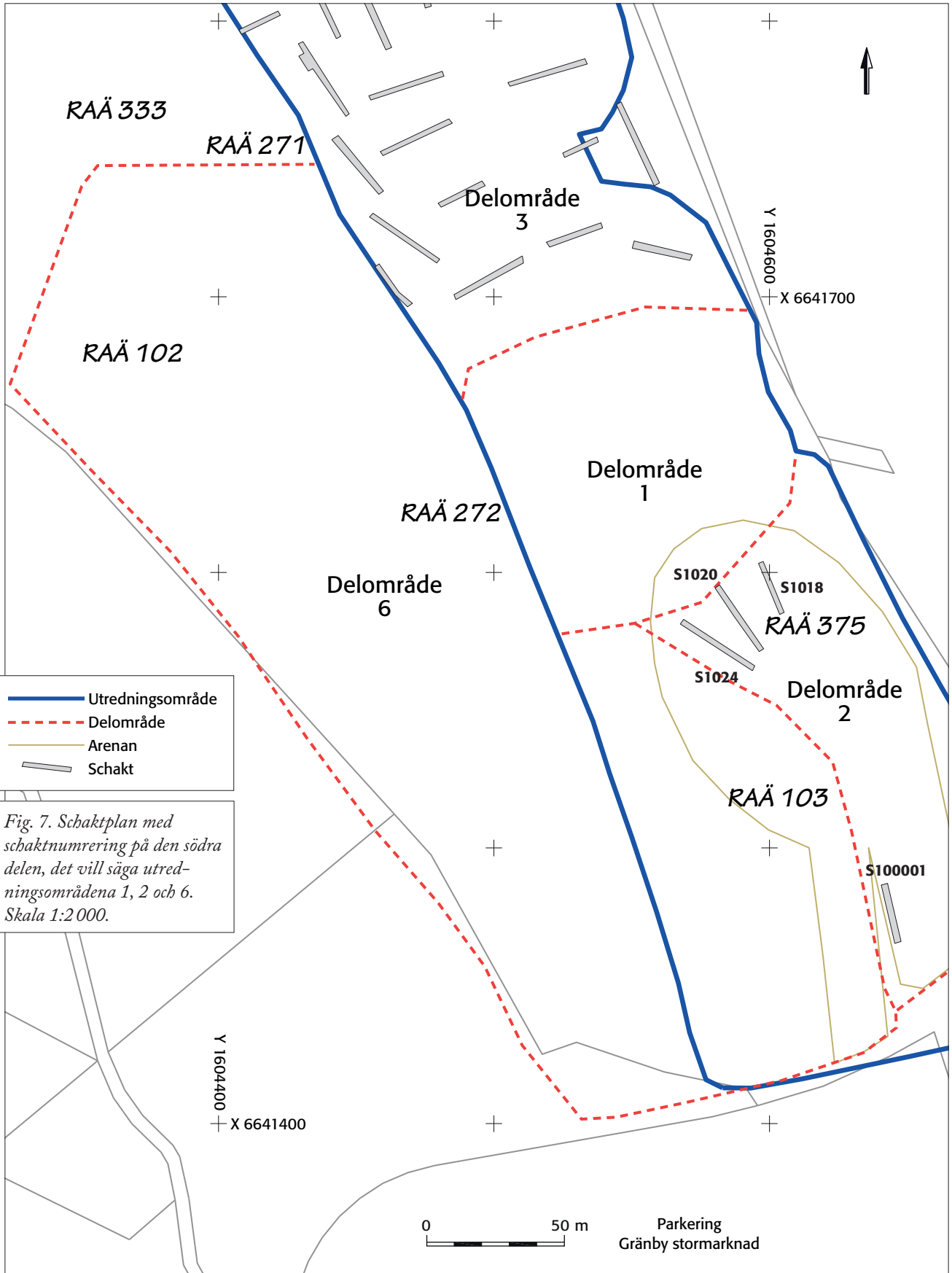

Fig. 7. Schaktplan med schaktnummering på den södra delen, det vill säga utredningsområdena 1, 2 och 6. Skala 1:2 000.

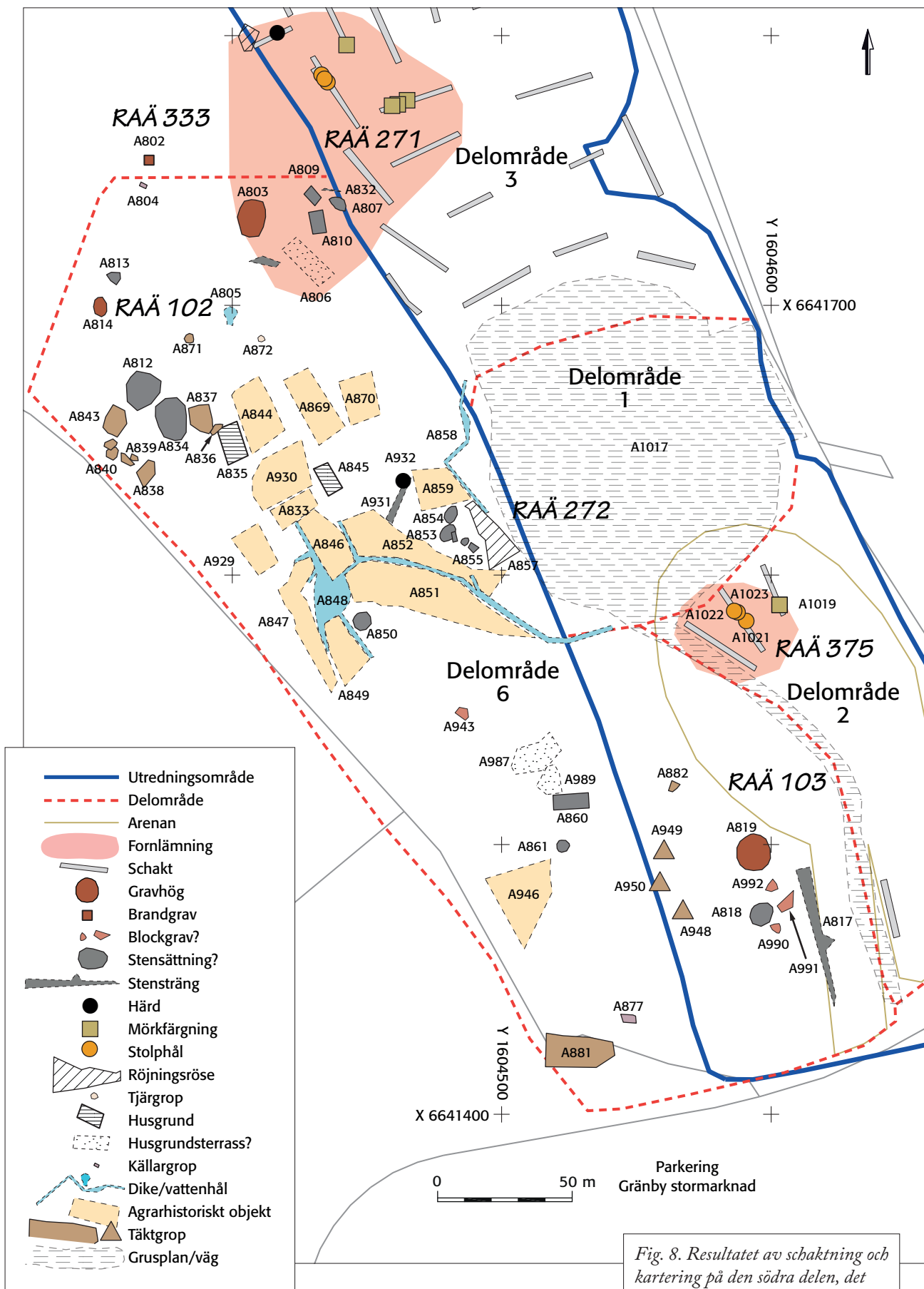

Fig. 8. Resultatet av schaktning och kartering på den södra delen, det vill säga utredningsområdena 1, 2 och 6. Skala 1:2 000.

uppkastningsplatser för röjningssten. Ytan omfattar cirka 50 100 m² och ligger på 22–24 meter över havet. Den mellersta delen har en vidsträckt utsikt mot Samnans dalgång i öster och Fyrisåns dalgång och centrala Uppsala i väster. Det sydvästra hörnet gränsar mot hagmarken på område 6. Den norra änden är kraftigt störd av en väg och ledningsdragningar till ett kraftverk.

Inom området kunde det konstateras två fornlämningslokaler. Omedelbart nordöst om RAÄ 271 påträffades ett stolppar som med största sannolikhet tillhör ett treskeppigt hus från yngre romersk järnålder fram till och med vendeltid (A975+A976). Bockbredden var cirka två meter och själva stolphålen var grova med ordentlig stenskoning och stolpmärken (det vill säga mörkfärgningar efter själva trästolparna). Stolphålen är typiska för de ovannämnda perioderna. Huset bör ligga i östnordöst–västsydvästlig riktning utifrån det påträffade stolpparet. I närområdet låg även andra anläggningar som klart visar att det rör sig om en förhistorisk boplats (A972, A973, A980 och A1012–A1014). Dessutom framkom ett lösfynd av ett bryne (F907). Boplatsen ligger rent topografiskt väldigt väl. Ytan där de boplatsanläggningarna framkom ligger på en klart avgränsad naturlig platta på cirka 24–25 meter över havet. Plattan ligger i en nordsluttning men har bra utsikt från väst mot norr till öster (fig. 6, 9, 10, 12–14.)

Möjligen skulle även en avplanad terrass i hagmarken kunna höra till samma boplatskomplex. Ungefär 65 meter söder om stolpparet låg en lämning som liknar en låg husgrundsterrass, A806. Terrassen var cirka 23×8 meter stor (NV–SÖ). Tre provstick med spade gjordes i markformationen. Inga klara kulturlager kunde dock iaktas i dem.

Någonstans i det sydöstra hörnet av området 3 har brukaren C.-B. Sveidquist på Brillinge gård hittat en pärla. Den ungefärliga fyndplatsen mättes in (F892). Det är osäkert vad pärlan var tillverkad av, likaså dateringen av den. Pärlan har förkommit. För några år sedan försökte Sveidquist lyfta på en sten som låg i vägen i åkern. Stenen är drygt en meter lång och en halvmeter bred. Den förefaller att vara tillhuggen. När han lyfte upp stenen syntes brända ben under den. Fil dr. John Ljungkvist gjorde en fältbesiktning och gjorde bedömningen att det rörde sig om en omkullfallen rest sten med en intilliggande brandgrav (A802 – RAÄ 333). Sannolik hör graven samman med graven RAÄ 271:1 och utgör då resterna av ett gravfält eller gravgrupp.

Undersökningsområdets nordöstra del ligger mitt för fornlämning RAÄ 291. Det är boplats från äldre järnåldern som är delundersökt av Upplandsmuseet 2006. Resultaten har redovisats preliminärt på Upplandsmuseets hemsida (www.upplandsmuseet.se). Som redan nämnts skiljs ytorna åt av vägen Österleden. Det innebär att ett cirka 20–30 meter inte gick att undersöka. Enligt uppgift föreföll boplatsen från undersökningen år 2006 att fortsätta mot väster. I de aktuella utredningsschakten framkom också enstaka stolphålsliknande anläggningar av förhistorisk karaktär (A826, A827 och A924 samt möjligen även A928). De framkomna stolphålen var något diffusa och inte alls så kraftiga som det ovannämnda stolpparet från mellersta järnåldern. Att döma av anläggningsspridning inom utredningsområdet så rör det sig snarast om ett utkantsområde till boplatsen RAÄ 291. Den

västra av halvan av utredningsområdet mitt för RAÄ 291 var nämligen tom på anläggningar av förhistorisk karaktär.

Söder om Edit Södergrans gata kom dessutom flera större recenta nedgrävningar. I fyllningarna låg järnskrot, tegel och annat recent material. Antagligen rör det sig om sentida stolpfundament eller stenlyft.

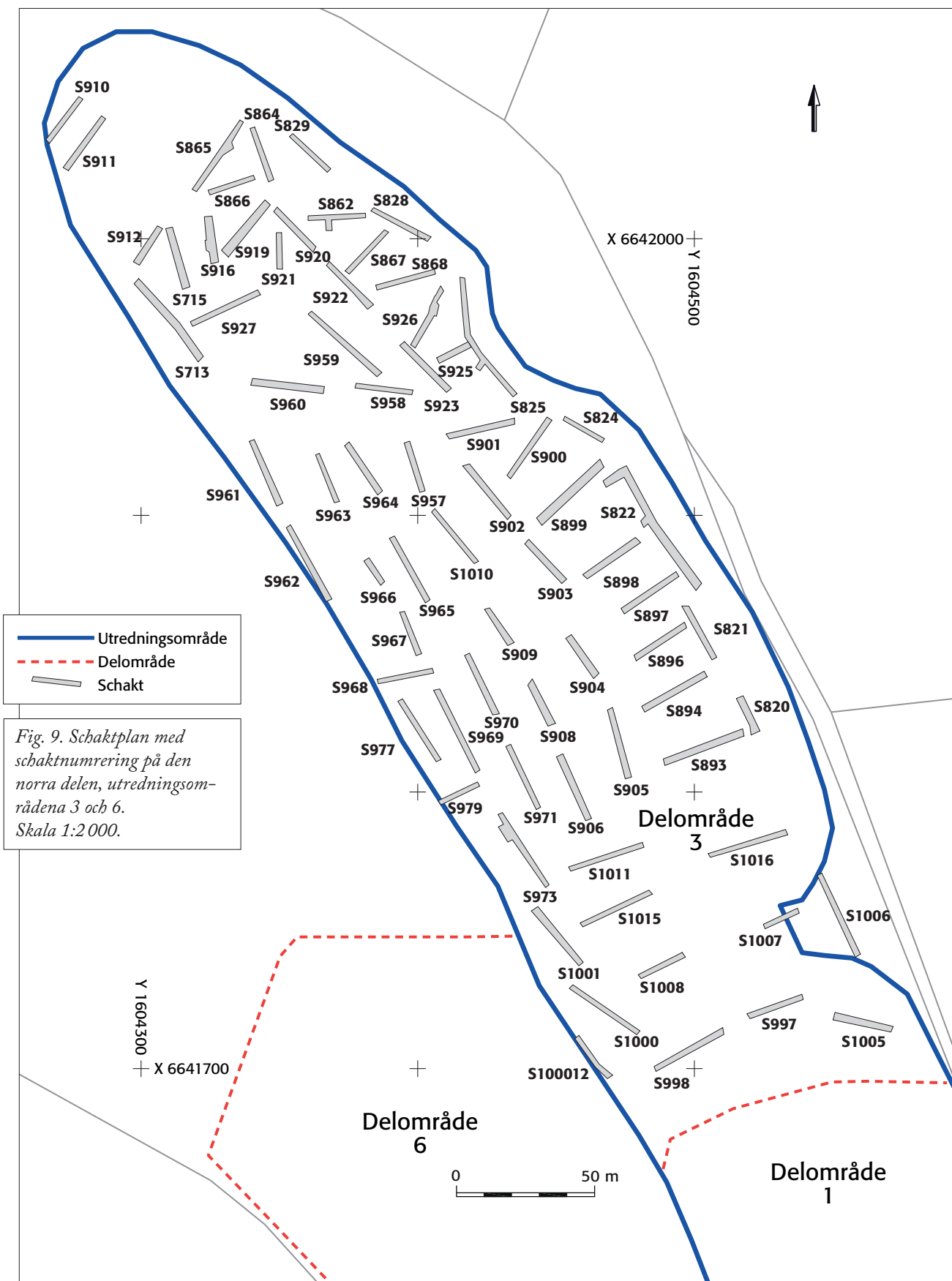
Längst upp i norr, på den norra sidan av Edith Södergrans gata, grävdes två schakt. Ytan gränsar till det åkerimpediment där det stora skålgropsblocket, RAÄ 160. Närmare undersökningsytan har även en rik romartida skelettgrav undersökts. Ytan inom det planerade exploateringsområdet är mycket omrört och tidigare schaktningsövervakningar har skett i området (Göthberg & Schütz 2006:8). I de schakt som upptogs kom inget av antikvariskt intresse.

Utredningsområde 6, inventering i hagmark

Ytan omfattar cirka 47 900 m² och ligger på 22–25 meter över havet. Från området har man en vidsträckt utsikt mot Samnans dalgång i öster och Fyrisåns dalgång och centrala Uppsala i väster. Det nordöstra hörnet gränsar mot område 3. Den södra änden är störd av vägar och i viss mån även en större täkt (fig. 8).

Inventeringsområdet (6) låg under äldre tid, liksom idag, till större delen på impedimentsmark. Detta område domineras av morän med partier med granitberggrunden som går upp i dagen. Av hela det aktuella utredningsområdet är det bara nämnda inventeringsområde, som ligger i anslutning till Gränby 4H-gård, som är någorlunda oförstört. I inventeringsområde 6 är ett natur- och hagmarksområde och fornlämningarna är därför bevarade på ett helt annat sätt än i omgivande åkermarker. I den mellersta delen av område 6 finns dock en yta med finkornigare sediment som har varit brukad under historisk tid. Detta var synligt såväl i vår kartering som på de historiska kartblad vi studerat. Längs hagmarken (område 6) finns på flera av de historiska kartbladen prickar. Dessa utgör sannolikt röjningsrösen eller markfasta block. Det kan emellertid inte uteslutas att det kan röra sig om till exempel sönderodlade stensättningar som utgjort delar av sönderodlade gravfält eller ingått i de gravfält som finns i gränsområdet mellan åker och äng.

Vår inventering resulterade i att 49 objekt som utgjorde kultur- och/eller fornlämningar inmättes. Det rör sig bland annat om stensträngar (4 st.), stensättningar (16 st.), gravhögar (3 st.), blockgravar (4 st.), terrasserings, husgrunder/husterrasser (5 st.), åkrar (13 st.) och dikningar. Bland lämningarna förekommer också enstaka röjningsrösen, källargropar, tjärgropar, härdar och grävda värn. Arbetet utfördes nästan enbart genom okulärbesiktning, och bedömningar till typ var därför ofta svåra att göra. För att ge en översiktlig bild av forn- och kulturlämningarna inom yta 6 har vi ändå försökt kategorisera lämningarna. Okulärbesiktningen kompletterades med provgropar som upptogs för hand. Dessa syftade till att ge ytterligare grund för bedömning av de områden där dessa upptogs. Provgroparna underlättade vissa gånger bedömningen av inmätta forn- och kulturlämningar, bl.a. kunde svårbedömda åkertegar verifieras genom iakttagelse av en odlingshorisont.

Rumsligt kan område 6 översiktligt beskrivas som tredelat. Det skall dock tillstås att lämningarna på många sätt är likartade över hela området, till exempel finns stensträngar och gravar över hela ytan. Om skillnader inom yta 6 ändå lyfts fram kan den indelas i en nordvästlig och en sydöstlig del präglad av höglänta moränområden med hållmark. Båda dessa områden var vid inventeringen bevuxna med skog. I dessa områden präglas lämningarna av gravar, täktgropar och till exempel husterrasser. I det nordliga området finns vissa kategorier som inte kunde beläggas i söder, till exempel värn eller tjärgrop. Mellan dessa områden fanns en yta som varit odlad under perioder och i detta område bestod lämningarna istället av odlingstegar, dikningar och någon enstaka husgrund från historisk tid. I detta mellersta område var öppen ängsmark (fig. 15).

Den nordvästra änden av område 6 var enligt 1640 års karta backig hagmark och övriga delar har sannolikt varit utmark vid denna tid, eftersom dessa inte har karterats. Majoriteten av de tegar och dikningar som karterades har kunnat identifieras på de historiska kartbladen. A846 är till exempel en teg som bör motsvara en teg som finns på 1705 års karta. Vid storskiftet år 1754 hade ytterligare åkrar tagits upp och även dessa kunde identifieras. I stort motsvarar utbredningen av tegarna vid denna tid utbredningen på de lämningar vi kunde kartera. Det finns några undantag till exempel A946 är en åkervret vars motsvarighet finns på kartorna först under början av 1800-talet. Det finns emellertid också karterad åkermark som inte har någon motsvarighet på de historiska kartbladen (till exempel A869).

Flera bebyggelselämningar har belagts inom område 6 bland annat på RAÄ 271. Det rör sig om dels husterrasser som bedöms kunna vara förhistoriska (A806, A987) dels om husgrunder från historisk tid (A835, A845). År 1759 finns ett torp för första gången inritat på kartorna, men läget är bara schematiskt angivet. Vid nästa kartering, år 1811 och 1813 finns dock inget torp och detta har således redan vid denna tid försvunnit. Torpet förefaller således ha haft en mycket kortvarig historia under senare delen av 1700-talet. Ingen torpbebyggelse finns på härads- och generalstabskartorna från slutet av 1700-talet. Marken inom område 6 anges under 1800-talet bara som bergbunden backe.

Sammanfattning område 6

Vid vår inventering av skogs- och hagpartiet område 6 framkom ett omfattande agrart landskap som kan dateras till 1700-tal och framåt. Intill de äldre, steniga åkrarna låg även resterna efter ett torp från 1700-talet. I samma skogs- och hagmarksområde framkom även röjda ytor som sannolikt tillhör ett ännu äldre skikt. Intill några av dessa äldre strukturer ligger en möjlig husterrass som utifrån yttre morfologi skulle kunna vara från mellersta järnåldern. Dessutom ligger redan kända gravar i området och ytterligare möjliga gravar som förtätade fornlämningsmiljön påträffades.

Fig. 11. Den monumentala högen RAA 103:1 (A819) med den resta stenen stående i mitten. I högen finns en plundringsgrop och stenen är tillhuggen. Högen ligger i ett välexponerat höjdläge med utsikt mot Vaksala kyrka och Brillinge. Foto från nordväst: Thomas Eriksson.

Fig. 12. Schaktning på norra änden av område 3. Torbjörn Jakobsson Holback står framför kameran och grävmaskinisten Victor Ekstrand sitter i maskinen. Foto från sydost: Thomas Eriksson.

Fig. 14. Det enda möjliga förhistoriska fyndet. Ett fragment av ett bryne av röd skiffer. Fyndet gjordes i den plöjda åkern några meter om stolpparet som indikerar ett järnåldershus. Foto: Thomas Eriksson.

Fig. 13. Det framschaktade stolpparet i den sydvästra änden av område 3. De stora och kraftigt stenskodda stolphålen tyder på en datering till cirka 100–600 e.Kr. Det gör också längden mellan stolpparen, den så kallade bockbredden, som är cirka två meter. I bakgrunden syns schakten på område 3. Foto från sydsydväst: Thomas Eriksson.

Fig. 15. Översikt över det fossila åkerområdet på område 6. I mitten syns den vattenbrya eller vattenkälla som ligger centralt mellan de gamla åkrarna. I norr, bakom bryan, skymtar området med torpgrunden. Foto från söder: Thomas Eriksson.

Sammanfattning av utredning och förundersökning

Flera indikationer på lämningar från brons- och/eller järnålder samt historisk tid framkom vid arbetet.

Inom den nordvästra delen av utredningsområde 2, påträffades en del av en förhistorisk boplats. Den gick dock inte att avgränsa i detta skede.

Utredningsområde 1 och förundersökningsområdet invid RAÄ 272 gick inte att utreda med sökschakt eftersom sådana inte fick dras inom uppgrusade planen. Enligt vår uppfattning kan grusplanen täcka äldre boplatslämningar. Bland annat kan den boplats som framkom på utredningsområde 2 fortsätta in under grusplanen. Närheten till gravarna RAÄ 272 tyder på att förhistoriska aktiviteter kan finnas i området både öster och väster om gravarna.

Utredningsområdet 3 samt förundersökningsområdet invid RAÄ 271 visade sig också innehålla förhistoriska boplatser. Strax öster om RAÄ 271 påträffades på en naturlig terrass delar av en boplats som sannolikt kan dateras till mellersta järnåldern. Boplatsen kan även ha sin fortsättning i hagmarken, där det upptäcktes en möjlig husterrass vid RAÄ 271. Husterrassen i hagmarken ligger dock utanför det planerade exploateringsområdet.

Mitt för den tidigare delundersökta boplatsen RAÄ 291 framkom ytterligare anläggningar som visar att denna boplats fortsätter in på utredningsområdet. Det förefaller dock som om det rör sig om den västra kanten av nämnda boplats.

I hagmarken öster om Gränby 4H-gård framkom omfattande lämningar från både förhistorisk och historisk tid (utredningsområde 6). De förhistoriska lämningarna består av 4–5 gravgrupper av stensättningar och högar. Några av de möjliga gravanläggningarna är dock svårbedömda. Utifrån de senaste årens erfarenheter av gravar i Uppsalatrakten kan det dock röra sig om mer omfattande antal gravar. I den sydöstra kanten av området ligger dessutom RAÄ 103. Det är en gravgrupp med en hög samt flera intilliggande stensättningar och stensättningsliknande lämningar samt en stensträng. Denna fornlämning ligger inom exploateringsområdet för den planerade arenabyggnaden. Dessutom framkom inom utredningsområdet 6:s nordöstra del en möjlig husgrund. Av morfologiska skäl skulle den kunna dateras till mellersta järnåldern.

Den mellersta delen av utredningsområde 6 dominerades av kulturhistoriska lämningar av agrar karaktär samt ett tillhörande torp från 1700-talets mitt. Miljön är välbevarad med både kultur- och naturhistoriska värden. Gravarna i området och den möjliga husgrundsterrassen visar även på förhistoriska aktiviteter i området.

Potential

- Området är ett av de centrala för förståelsen av framväxten av Uppsala-bygden under järnålder. Närheten till platser som Sala by, Vaksala och Brillinge är påfallande. Platserna har genom fynd, boplatser och/eller ortnamn sannolikt viktiga roller i framväxten av högstatusmiljöer och även staden Uppsala.

- Boplatsen på område 3:s nordöstra del är sannolikt en fortsättning av den boplats som tidigare har delundersökts (RAÄ 291). Ytan har karaktär av utkant men kan genom att knytas till den undersökta delen få en viktig roll i tolkningen av bebyggelsestrukturen.
- Boplatsen på område 3:s sydvästra del har ett högre läge och sannolik datering till yngre romersk järnålder–vendeltid. Den kan därmed ha en något annorlunda ställning än den lägre liggande boplatsen RAÄ 291, kanske både socialt och tidsmässigt. Närheten till en möjlig samtida husgrundsterrass på området intill (A806) kan vara ytterligare ett tecken på detta.
- Boplatsen på område 2: s norra del kunde inte avgränsas inom utredningsområdet på grund av säkerhetsskäl. Den kan ge en viktig insikt i boplatsstrukturernas utseende förändringar i ett större landskapsutsnitt.
- Gravarna vid RAÄ 103 kan tillsammans med stensträngen och vägen ge inblick i mer manifesta gravanläggningar i området. Högen med den resta stenen är i sig imponerande. Den ligger på ett mycket dominerande läge i landskapet. Tillsammans med de mer otydliga gravarna och den troliga kopplingen till en kommunikationsled kan fornlämningen vara viktiga i förståelsen av den lokala historien. Lämningarna har dock inte omfattats av utredningen men kan komma att beröras vid en byggnation av ishallen.

Referenser

- Almgren, O. 1908. Om ett romerskt bronskärl funnet i Uppland samt fasta fornlämningar därstädes. Ur Olof Rudbecks *Atlantica* (del III:12ff). Fornvännen. Stockholm.
- Andersson, K. 2001. Romerska kärl i Uppland och Västmanland. (Roman vessels in the provinces of Uppland and Västmanland, Sweden.) *Fornvännen* 96. s. 217–234. Stockholm.
- Arwidsson, G. 1941. Brillingefyndet. En skelettgrav från äldre romersk järnålder i Vaksala. I: *Uppland. Upplands fornminnesförenings årsbok 1941*. Uppsala.
- Dahlbäck, G., Ferm, O. & Rahmqvist, S. 1984. *Det medeltida Sverige*. 1 Uppland. 2. Tiundaland. Ulleråker, Vaksala, Uppsala stad. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Ekholm, G. 1957. Brillinge nr 1. Ett Vaksala-gravfält från romersk järnålder. I: *TOR*. Vol III. Uppsala.
- Fagerlund, D. 2003. Brillinge. En järnåldersgård i stormannamiljö. *Upplandsmuseet, Rapport 2003:14*. Uppsala.
- Fagerlund, D. 2007. Stora hus från äldre järnålder i Mälardalsregionen. I: Göthberg, H. (red.). *Hus och bebyggelse i Uppland. Delar av förhistoriska sammanhang*, s. 173–194. *Arkeologi E4 Uppland studier, Volym 3*. RAÄ UV GAL, SAU, Upplandsmuseet. Uppsala.

- Fagerlund, D. & Åberg, K. 2005. Gårdar och bebyggelse från yngsta bronsålder och äldre järnålder i Samnans dalgång. Anläggande av vattenledning mellan Storvad och Gränby. Upplandsmuseet, Rapport 2005:05. Uppsala.
- Frölund, P. 1997. Arkeologi i Tiundaland. E4. Väg E4, delobjekt 1. Uppsala–Fullerö. Delen Årsta–Gamla Uppsala. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1997:3. Uppsala
- Gräslund, B. 1993. Folkvandringstidens Uppsala. Namn, myter, arkeologi och historia. I: Kärnhuset i riksäppet. Uppland – Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds årsbok 1993. Uppsala.
- Göthberg, H. & Schütz, B. 2006. Arkeologiska schaktningsövervakningar & undersökningar. I närheten av E4 2005. Gamla Uppsala och Vaksala, Uppland. Undersökningar för E4. Med bidrag av Leif Jonsson. Upplandsmuseet Rapport 2006:14. Uppsala.
- Göthberg, H. & Åberg, K. 2007. Vaksala och Danmark. Bygder i skuggan av Gamla Uppsala. I: Hjärthner-Holdar, E., Ranheden, H. & Seiler, A. (red.). Land och samhälle i förändring. Uppländska bygder i ett långtidsperspektiv, s. 317–348. Arkeologi E4 Uppland studier, Volym 4. RAÄ UV GAL, SAU, Upplandsmuseet. Uppsala.
- Schütz, B. & Frölund, P. 2007. Bronsålder i Samnans dalgång. I: Hjärthner-Holdar, E., Ranheden, H. & Seiler, A. (red.). Land och samhälle i förändring. Uppländska bygder i ett långtidsperspektiv, s. 349–360. Arkeologi E4 Uppland studier, Volym 4. RAÄ UV GAL, SAU, Upplandsmuseet. Uppsala.
- Sundquist, N. 1951. Rapport över undersökning av 3 fornlämningar å mark tillhörig AB Waksala tegelbruk, belägen å fastigheten Brillinge 15, Vaksala socken, Uppland. Rapport i ATA, dnr 2539/56.
- Sundquist, N. & Magnusson, S. 1957. Ett gravfynd från brytningen mellan brons- och järnålder vid Brillinge i Vaksala – grävningsberättelse. I: Upplands fornminnesförenings tidskrift. Nr. 48. Uppsala.
- Ölund, A. & Hennius, A. 2004. Ytterbacken och Eke. Två järnåldersboplatser vid Samnan. Upplandsmuseet, Rapport 2004:10. Uppsala.

Webbadress

www.upplandsmuseet.se

Kartor

Uppsalatrakten

”Afrijtning oppå fredsmijlen medh Upsala” 1669, akt B70-1:8, Lantmäteristyrelsens arkiv, LSA

”Topographisk charta uthaf Upsala fredsmijhl medh derinnom liggjande byar och hemman” 1686, akt B70-1:9, LSA

Häradsekonomiska kartan 1859-1863, blad 84-7 Uppsala, Rikets allmänna kartverk

Generalstabskartan blad 1867, blad 84 Uppsala, Rikets allmänna kartverk

Brillinge i Vaksala socken

Geometrisk avmätning 1640, akt A5:40, LSA

Ägodelning 1705, akt B72-4:1, LSA

Storskifte 1759, akt 03-VAK-37, Lantmäterimyndighetens arkiv, Uppsala

Laga delning 1811-3, akt 03-VAK-107, Lantmäterimyndighetens arkiv,
Uppsala

Laga skifte 1853–1854, akt 03-VAK-148, Lantmäterimyndighetens arkiv,
Uppsala

Gränby i Vaksala socken

Geometrisk avmätning 1640, akt A5:34-5, LSA

Storskifte 1766–1767, akt 03-VAK-46

Laga skifte och ägoutbyte 1845, akt 03-VAK-135, Lantmäterimyndighe-
tens arkiv, Uppsala

Muntliga uppgifter

Göthberg, Hans. Arkeolog. Upplandsmuseet, Uppsala.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-3599-2008.

Länsstyrelsens dnr: 431-15499-08.

Projektnr, UV: 11114.

Intrasisprojekt: U2008:006.

Undersökningstid: 19 nov–2 dec 20008 med avbrott 24–26 nov
p.g.a. snöstorm.

Projektgrupp: Thomas Eriksson (projektledare), Anton Seiler,
Niclas Björck och Torbjörn Jacobsson-Holback.

Underkonsulter: Hägglunds maskiner AB (grävmaskin), Ramirent AB
(arbetsbod) och Avis (hyrbil).

Exploateringsyta: Utredningsyta (omr. 1–3): 70 000 m².

Förundersökningsyta: cirka 2 300 m².

Inventeringsyta (omr. 6): cirka 48 000 m².

Undersökt yta: cirka 3 250 m²/1 785 löpmeter + 31 provgropar om totalt
cirka 8 m².

Läge: Ekonomiska kartan 118 80, Lat N 59° 52' 52", Lon E 17° 40' 20"
x 6641420–6642075 y 1604330–1604710.

Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn:

x 6641420 y 1604580.

Höjdsystem: RH90.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska
arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: –.

Fynd: Inga fynd sparade.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Alla mått i meter.

Snr	Utr.omr	Längd	Bredd	Maxdjup	Minidjup	Anmärkning
713	3	36,50	1,80	0,60	0,40	Täckdike i öst
715	3	22,50	1,80	0,50	0,40	Täckdike
820	3	14,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
821	3	21,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
822	3	60,00	1,80	0,50	0,40	Sentida nedgrävning. Röjningsröse A830 i N
824	3	16,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
825	3	48,00	1,80	0,60	0,40	Osäkra stolphål. A825–A826
828	3	23,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
829	3	18,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
862	3	26,00	1,80	0,50	0,40	A863 sentida nedgrävning: tegel, stålvarer, cement
864	3	21,00	1,80	0,45	0,30	I norr stenfyllda diken
865	3	30,00	1,80	0,50	0,40	Tegelkross. Otydlig gräns mot steril, omrört?
866	3	16,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
867	3	17,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
868	3	22,00	1,80	0,60	0,30	Tomt
893	3	30,00	1,80	0,50	0,30	Tomt
894	3	26,00	1,80	0,50	0,30	Mörkfärgning A895 i kanten
896	3	21,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
897	3	24,00	1,80	0,40	0,40	Tomt
898	3	23,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
899	3	31,00	1,80	0,50	0,40	Tomt. I NÖ röjningsröse A830
900	3	26,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
901	3	25,00	1,80	0,50	0,20	Tomt
902	3	24,00	1,80	0,30	0,20	Markfast block
903	3	19,50	1,80	0,30	0,30	Tomt
904	3	17,50	1,80	0,30	0,30	Tomt
905	3	25,00	1,80	0,30	0,30	Tomt
906	3	25,00	1,80	0,40	0,30	En mörkfärgning
908	3	17,00	1,80	0,40	0,30	Tomt
909	3	15,50	1,80	0,40	0,30	Tomt
910	3	19,20	1,80	0,60	0,40	Tomt. I öster stört
911	3	23,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
912	3	15,50	1,80	0,35	0,30	Tomt
916	3	17,00	1,80	0,60	0,40	2 stenlyft A917 och A918
919	3	24,00	1,80	0,60	0,55	Täckdiken
920	3	20,00	1,80	0,55	0,30	Tomt
921	3	12,50	1,80	0,55	0,20	Täckdike, annars tomt
922	3	21,40	1,80	0,45	0,30	Täckdike, annars tomt
923	3	24,00	1,80	0,50	0,50	Täckdike i S. Stolphål A913 och A924
925	3	12,50	1,80	0,45	0,30	Tomt
926	3	23,50	1,80	0,45	0,30	Tomt
927	3	26,50	1,80	0,45	0,30	A928 stolphål? i V
957	3	18,50	1,80	0,50	0,40	Tomt
958	3	20,50	1,80	0,60	0,40	Tomt
959	3	33,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
960	3	26,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
961	3	25,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
962	3	30,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
963	3	18,50	1,80	0,60	0,40	Tomt

Snr	Utr.omr	Längd	Bredd	Maxdjup	Minidjup	Anmärkning
964	3	21,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
965	3	26,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
966	3	10,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
967	3	16,50	1,80	0,60	0,40	Tomt
968	3	20,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
969	3	33,00	1,80	0,60	0,40	Tomt
970	3	23,50	1,80	0,60	0,40	Tomt
971	3	25,00	1,80	0,50	0,40	A972 sotfläck/härd?
973	3	31,00	1,80	0,50	0,40	Stolpar till hus A974–A976. Schaktet. utvidgat till dubbel skopbredd. plogdjup 0,35 m
977	3	25,50	1,80	0,40	0,30	Tomt
979	3	9,50	1,80	0,40	0,30	I väst röjningsröse A978. Härd A980 i mitten av schakt
997	3	20,50	1,80	0,60	0,40	Tomt
998	3	28,00	1,80	0,70	0,50	Omrört. Fyllmassor i toppen
1000	3	29,00	1,80	0,50	0,30	Fyllmassor i söder
1001	3	26,00	1,80	0,40	0,30	Tomt
1005	3	21,00	1,80	0,50	0,40	Tomt
1006	3	32,00	1,80	0,50	0,40	Inslag av tegelkross, kol i botten av ploglager. Omrört
1007	3	13,50	1,80	0,45	0,35	Tomt
1008	3	17,50	1,80	0,50	0,35	Tomt
1010	3	24,00	1,80	0,40	0,35	Tomt. Ett block i S
1011	3	27,50	1,80	0,40	0,30	Mörkfärgningar A1012–A1014 samt täckdiken
1015	3	27,00	1,80	0,45	0,30	Ett täckdike
1016	3	29,00	1,80	0,45	0,40	Två täckdiken
1018	2	20,00	1,80	0,45	0,30	En anläggning A1019 sotfläck/härd
1020	2	28,00	1,80	0,40	0,30	Tre anläggningar: A1021–A1023 stolphål
1024	3	30,50	1,80	0,45	0,30	Tomt
100001	2	21,50	1,80	0,40	0,30	Tomt
100012	3	18,00	1,80	0,45	0,35	Tomt

Bilaga 2. Provgropstabell

Samtliga provgropar grävdes med spade.

Id	Sakord	Beskrivning
873	Provgrop	Provgrop, ca 0,5×0,5 meter stor och 0,3 meter djup. 0,1 meter mylla och härefter morän och grus (inslag av 0,05–0,2 meter stora stenar).
876	Provgrop	Provgrop, ca 0,3×0,3 meter stor och 0,3 meter djup. 0,1 meter mylla och härefter morän och grus (inslag av 0,05–0,2 meter stora stenar).
878	Provgrop	Provgrop i förhöjning, ca 0,3×0,3 meter stor och 0,3 meter djup. 0,1 meter mylla och härefter grus/småsten.
879	Provgrop	Provgrop, ca 0,5×0,5 meter stor och 0,3 meter djup. 0,1 meter mylla och härefter grus.
883	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
884	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
885	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
886	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
887	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
888	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
889	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
890	Provgrop	Provgrop i grop, ca 0,25×0,25 meter stor och 0,3 meter djup. Matjord.
934	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.
935	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.
936	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.
937	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Morän.
938	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Morän. Upptagen i en grop.
939	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord. Upptagen i en grop.
940	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.
951	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Grus.
954	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Skogsjord. Fynd glas.
955	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Skogsjord.
956	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Skogsjord.
985	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Skogsjord.
993	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.
994	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.
995	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.
996	Provgrop	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord. Fynd tegel och spik.
1003	Provgrop 1002	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Skogsjord.
1004	Provgrop 1003	Provgrop, ca 0,25×0,25 meter, djup 0,3 meter. Matjord.

Bilaga 3. Anläggningstabell

Alla mått i meter.

Id	Namn	Anl.typ	Djup, m	Höjd, m	Längd, m	Bredd, m	Datering	Anmärkning	Fylln. karaktär	Fylln. mtl	Sot/kol
802	Omkullfallen rest sten	Brandgrav (RAÄ333)	0	0	1	0,5	Förhistorisk	Liggande rest sten i åker. Uppg. om br ben under.			
803	Gravhög	Gravhög (RAÄ 271)	0	0,4	10	10	Förhistorisk	3 gropar i ingrävda. Enstaka stenar i ytan.			
804	Källargrund	Källargrop	0,5	0	3	2	Efterreformatorisk	Rektangulär med tegel i ytan			
805	Vattenhål	Vattenhål	0	0	5	5	Historisk	Stenskodd med ränna i söder			
806	Husterrass?	Husgrunds-terrass? (RAÄ 271)	0	0,25	23	8	Förhistorisk	Stensatt gavel, terrasskant mot öster			
807	Stensättning?	Stensättning? (RAÄ 271)	0	0,3	6,5	4	Förhistorisk?	Delvis övertorvad stensättning eller terrassering			
809	Stensättning, rektangulär	Stensättning? (RAÄ 271)	0	0,25	6	4	Förhistorisk	Övertorvad stensättning?			
810	Stensättning? Rektangulär	Stensättning? (RAÄ 271)	0	0,3	8	7	Förhistorisk?	Övertorvad, kantkedja. Öfyllt centrum			
811	Stensträng?	Stensträng (RAÄ 271)	0	0	0	0	Förhistorisk?	Ansluter till husgrundsterrassens norra gavel			
812	Stensättning?	Stensättning? (RAÄ 102)	0	0,2	13	12	Förhistorisk?	Kantkedja, be vuxen med enar			
813	Röjningsröse/stensättning	Stensättning?	0	0,3	3	2,5	Förhistorisk? Historisk?	Tät stenpackning av 0,3–0,9 m st stenar övertorvad			
814	Gravhög?	Gravhög (RAÄ 102)	0	0,3	5	4	Förhistorisk	Plundringsgrop. I sluttning. Enstaka synl. Stenar			
817	Stensträng	Stensträng (RAÄ 103)	0	0	0	0	Förhistorisk/historisk?	Av 0,5–1,5 m st stenar. I norr block			
818	Stensättning	Stensättning? (RAÄ 103)	0	0,5	10	8	Förhistorisk	Storblockig stensättning. Störd			
819	Gravhög	Gravhög (RAÄ 103)	0	0,8	12	11	Förhistorisk	Plundringsgrop– rest sten 1,5 m h			
826	Stolphål?	Stolphål (RAÄ 291)	0	0	0,5	0,5	Förhistorisk	Grå lera	Diffus		
827	Stolphål?	Stolphål (RAÄ 291)	0	0	0,45	0,45	Förhistorisk	Grå lera	Diffus	Lera	
832	Stensträng	Stensträng (RAÄ 271)	0	0,3	6,7	0,7	Historisk?	Stensträng av 0,5–1,0 m st stenar			
833	Åker?	Agrarhistoriska objekt	0	0	16,5	8	Historisk	Stenröjd yta			
834	Stensättning?	Stensättning? (RAÄ 102)	0	0,2	12	11	Förhistorisk?	Övertorvad stensättning?			
835	Husgrund	Husgrund	0	0,2	14	6	Efterreformatorisk	Stenskodd terrass. Ekonomibyggnad till torp?			
836	Täkt	Täktgrop	0,8	0	5	2,4	Historisk				
837	Täkt	Täktgrop	0,9	0	11	8	Historisk	Grustäkt			
838	Täkt	Täktgrop	0,5	0	8	5	Historisk	Täkt			
839	Täkt	Täktgrop	0,5	0	5	2,5	Historisk	Täkt			
840	Täkt/värn	Täktgrop	0,5	0	4,8	4,4	Historisk	Täkt/värn			
841	Täkt	Täktgrop	0,4	0	2,7	2,4	Historisk	Täkt			
842	Värn/täkt	Täktgrop	0,5	0	4,1	2,4	Historisk	Täkt/värn			
843	Täkt	Täktgrop	0,4	0	10,1	7,4	Historisk	Täkt			
844	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	23	13	Historisk	Stenröjd yta			

Id	Namn	Anl.typ	Djup, m	Höjd, m	Längd, m	Bredd, m	Datering	Anmärkning	Fylln. karaktär	Fylln. mtl	Sot/ kol
845	Husgrund	Husgrund	0	0	11	6	Historisk	Plan terrassering. Stenskodd. Spisröse i NV?			
846	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	25	12	Historisk	Stenröjd yta			
847	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	42	8	Historisk	Stenröjd yta			
848	Vattenhål med diken	Vattenhål	0	0	14	14	Historisk	Vattenhål/brya med diken			
849	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	21	11	Historisk	Stenröjd yta			
850	Stensättning?	Stensättning?	0	0,2	6,7	6,5	Förhistorisk	Övertorvad sts? Med omkullfallen rest sten?			
851	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	72	16	Historisk	Stenröjd yta			
852	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	61	10	Historisk	Stenröjd yta			
853	Stensättning	Stensättning? (RAÅ 272)	0	0,4	7	5	Förhistorisk	Övertorvad med 0,5–1,1 m st stenar			
854	Stensättning?	Stensättning? (RAÅ 272)	0	0,2	6	4	Förhistorisk	Enstaka större jordfasta block			
855	Stensättning?	Stensättning? (RAÅ 272)	0	0,3	3,5	3	Förhistorisk?	Höglignande sts, helt övertorvad			
856	Stenram?	Stensättning? (RAÅ 272)	0	0,5	5	3	Förhistorisk?	Ofylld stenram. Naturbildning?			
857	Röjningsröse	Röjningsröse	0	1,5	25	9	Historisk	Sentida m. sprängsten. Kan överlagra sts			
858	Dike	Dike	0	0	0	0	Historisk	Sentida			
859	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	15	14	Historisk	Stenröjd yta			
860	Husterrass?	Stensättning?	0	0,2	13	5,5	Förhistorisk?	Plan yta med större omgivande block. Grund? Natur?			
861	Stensättning?	Stensättning?	0	0,4	5	4	Förhistorisk?	Storblockig stensättning? Naturbildning?			
863	Grop, recent	Grop	0	0	2,2	2	Historisk	Mörkfärgning med tegelkross, cement			Ja
869	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	26	11	Historisk	Stenröjd yta			
870	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	17	12	Historisk	Stenröjd yta			
871	Täkt/värn	Täktgrop	0,5	0	1,8	1,5	Historisk	Täkt/värn			
872	Tjärgrop?	Tjärgrop	0,4	0	1,2	1		Kol i botten vid provstick. Tjärgrop?			Ja
877	Källargrund	Källargrop	0,2	0	3,5	2	Historisk	Stenväggar			
881	Täkt	Täktgrop	1	0	25	11	Historisk	Äldre grustäkt, igenväxt			
882	Täkt	Täktgrop	0,5	0	5	4	Historisk	Täktgrop			
895	Mörkfärgning/nedgr.	Mörkfärgning	0	0	1,4	0	Förhistorisk	Stenskodd grop?			
913	Täckdike	Dike	0	0	0	0,9	Historisk	Täckdike			
917	Grop, recent	Grop	0	0	1,7	1,6	Historisk	Brun lera, organiskt material, tegel	Kraftig	Lera	
918	Grop, recent	Grop	0	0	2,2	1,8	Historisk	Brun lera, recent? Stenlyft	Kraftig	Lera	
924	Stolphål	Stolphål (RAÅ 291)	0	0	0,3	0,3	Förhistorisk	Grå lera utan sten	Diffus	Lera	
928	Stolphål?	Stolphål	0	0	0,55	0,55	Förhistorisk	Grå lera	Diffus		
929	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	16	10	Historisk	Stenröjd yta			
930	Åker?	Agrarhistoriska objekt	0	0	23	10	Historisk	Stenröjd yta			
931	Stensträng	Stensträng	0	0,5	20	1,4	Historisk	0,8–1,4 m st stenar			

Id	Namn	Anl.typ	Djup, m	Höjd, m	Längd, m	Bredd, m	Datering	Anmärkning	Fylln. karaktär	Fylln. mtl	Sot/ kol
932	Härd, stenskod, recent?	Härd	0	0	0,8	0,8	Historisk?	Stenskod, övermosad. Recent?			
943	Stensättning?	Blockgrav?	0	0,5	5	4	Förhistorisk?	Block i krönläge. Sts? Naturbildning			
946	Åker	Agrarhistoriska objekt	0	0	22	21	Historisk	Stenröjd yta			
948	Täkt	Täktgrop	0,3	0	1,5	1,5	Historisk				
949	Täkt	Täktgrop	0,6	0	3	3	Historisk	Grustäkt?			
950	Täkt	Täktgrop	0,3	0	2	2	Historisk	Grustäkt			
972	Mörkfärgning	Mörkfärgning (RAÅ 271)	0	0	0,8	0,8	Förhistorisk	Grå lera med br lera	Diffus	Lera	Ja
974	Stolphål	Stolphål (RAÅ 271)	0	0	0,7	0,5	Förhistorisk	Klenare stolphål	Kraftig	Lera	
976	Stolphål	Stolphål (RAÅ 271)	0	0	0,7	0,7	Romersk jä-vendeltid	Kraftigt stenskott med stolpmärke	Kraftig	Lera	Ja
980	Härd	Härd (RAÅ 271)	0	0	1	0,7	Förhistorisk	Sotig lera med kolstänk. Ej skärersten	Kraftig	Lera	Ja
987	Terrassering?		0	0,2	18	11	Förhistorisk	Övertorvad sts? Med skärersten. Skärstensflak			
989	Terrassering?		0	0,3	11,5	8	Förhistorisk	Block och stenpackning. Övertorvad. Skärersten. Natur?			
990	Blockgrav?	Blockgrav? (RAÅ 103)	0	0,6	0	0	Förhistorisk?	Enstaka större block i krön. Naturbildn?			
991	Blockgrav?	Blockgrav? (RAÅ 103)	0,4	0	7	4,3	Förhistorisk	10 större block 0,6–1,1 m st. Sluttning			
992	Blockgrav??	Blockgrav? (RAÅ 103)	0	0,6	4,3	3,2	Förhistorisk?	4 större block 1–1,5 m st. Naturbildning?			
1002	Stensättning?	Stensättning? (RAÅ 272)	0,2	0,2	3,1	2,5	Förhistorisk?	Oregelbunden sts? Övertorvad.			
1012	Mörkfärgning	Mörkfärgning (RAÅ 271)	0	0	0,6	0,6	Förhistorisk	Grå lera	Diffus	Lera	
1013	Mörkfärgning	Mörkfärgning (RAÅ 271)	0	0	0,7	0,6	Förhistorisk	Grå lera	Diffus	Lera	
1014	Mörkfärgning	Mörkfärgning (RAÅ 271)	0	0	0,7	0,7	Förhistorisk	Grå lera	Diffus	Lera	
1017	Cirkusplats	Tomt	0	0	125	113	Historisk	Cirkusplats och väg	Kraftig	Grus	
1019	Mörkfärgning	Mörkfärgning (RAÅ 375)	0	0	0,75	0	Förhistorisk	Grå lera	Mellan	Lera	
1021	Stolphål?	Stolphål (RAÅ 375)	0	0	0,4	0,3	Förhistorisk	Grå lera	Mellan	Lera	Ja
1022	Stolphål?	Stolphål (RAÅ 375)	0	0	0,9	0,7	Förhistorisk	Grå lera	Mellan	Lera	Ja
1023	Stolphål?	Stolphål (RAÅ 375)	0	0	0,88	0,66	Förhistorisk	Grå lera	Mellan	Lera	Ja
100006	RAÅ 102	RAÅ fornlnr	0	0	0	0	Förhistorisk	Gravgrupp/gravfält			
100007	RAÅ 271	RAÅ fornlnr	0	0	0	0	Förhistorisk	Gravgrupp/boplats			
100008	RAÅ 272	RAÅ fornlnr	0	0	0	0	Förhistorisk	Gravgrupp			
100009	RAÅ 103	RAÅ fornlnr	0	0	0	0	Förhistorisk	Gravgrupp/gravfält			
100010	RAÅ 291	RAÅ fornlnr	0	0	0	0	Förhistorisk	Boplats			
100011	RAÅ torp	RAÅ fornlnr	0	0	0	0	Efterreformatorisk	Torp och agrara lämningar			
100014	Stolphus	Husgrundsterrass?	0	0	0	0	Romersk jä-vendeltid				
100015	Röjningsröse A830	Röjningsröse	0	0,8	2	2	Historisk	Sentida röjningsröse runt markfast block			
100016	Röjningsröse A978	Röjningsröse (RAÅ 271)	0,3	1,2	8,7	6,7	Historisk	Röse runt jordfast block. Direkt på leran.	Kraftig	Sten	
100017	Stolphål A975	Stolphål	0	0	0,7	0,7	Romersk jä-vendeltid	Kraftigt stenskott med stolpmärke	Kraftig	Lera	Ja

Bilaga 4. Fyndtabell

Id	Fnr	Beskrivning	Anmärkning
907	1	Del av nålbryne. 53 mm l, 23 mm br, 7 mm tj. Ena bredsida har långsgående slispår. Röd skiffer.	Fotograferad och dokumenterad. Kastad.

Figurförteckning

1. Utrednings- och förundersökningsområdet markerat på utdrag ur Blå kartan. Skala 1:100 000.....	4
2. Utrednings- och förundersökningsområdet markerat på utdrag ur digitala Fastighetskartan. Skala 1:5 000.....	6
3. Utrednings- och förundersökningsområdet med höjdmodell inlagd på utdrag ur grundkarta från Uppsala kommun. Skala 1:3 000.....	9
4. Utdrag ur en rektifierad karta över storskifte i Brillinge år 1759. Utredningsområdets begränsning är inlagd. Ett torp fanns schematiskt återgivet vid de västra åkervretarna. Skala 1:3 000.....	12
5. Utdrag ur en rektifierad lagaskifteskarta över Brillinge 1853–1854. Torpet vid de västra åkervretarna är försvunnet, men fler åkrar har tagits upp i området. Skala 1:3 000.....	13
6. Översiktsplan över utrednings- och förundersökningsområdena med tidigare kända fornlämningar. Skala 1:3 000.....	15
7. Schaktplan med schaktnumrering på den södra delen, utredningsområdena 1, 2 och 6. Skala 1:2 000.....	17
8. Resultatet av schaktning och kartering på den södra delen, utredningsområdena 1, 2 och 6. Skala 1:2 000.....	18
9. Schaktplan med schaktnumrering på den norra delen, det vill säga utredningsområdena 3 och 6. Skala 1:2 000.....	21
10. Resultatet av schaktning och kartering på den norra delen, det vill säga utredningsområdena 3 och 6. Skala 1:2 000.....	22
11. Den monumentala högen RAÄ 103:1 (A819) med den resta stenen stående i mitten. I högen finns en plundringsgrop och stenen är tillhuggen. Högen ligger i ett välexponerat höjdläge med utsikt mot Vaksala kyrka och Brillinge. Foto	24
12. Schaktning på norra änden av område 3. Torbjörn Jakobsson Holback står framför kameran och grävmaskinisten Victor Ekstrand sitter i maskinen. Foto	24
13. Det framschaktade stolpparet i den sydvästra änden av område 3. De stora och kraftigt stenskodda stolphålen tyder på en datering till cirka 100–600 e.Kr. Det gör också längden mellan stolpparen, den så kallade bockbredden, som är cirka två meter. I bakgrunden syns schakten på område 3. Foto.....	24
14. Det enda möjliga förhistoriska fyndet. Ett fragment av ett bryne av röd skiffer. Fyndet gjordes i den plöjda åkern några meter om stolpparet som indikerar ett järnåldershus. Foto	24
15. Översikt över det fossila åkerområdet på område 6. I mitten syns den vattenbrya eller vattenkälla som ligger centralt mellan de gamla åkrarna. I norr, bakom bryan, skymtar området med torpgrunden. Foto.....	24

Fornlämningskomplex och agrara lämningar vid Gränby arena

Vid Uppsalas nordöstra utkant ligger de gamla gårdarna Gränby och Brillinge. Båda har anor från brons- och järnålder med flera rika fynd från framför allt järnålder. Eftersom en ny idrottsarena planeras på Brillinges gamla ägor gjordes en utredning av området av Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Uppsala hösten år 2008. Utredningen kompletterades på mindre ytor av förundersökningar intill kända fornlämningar. Både utredningen och förundersökningen gjordes i form av schaktdragning med maskin.

I åkermarken där arenan och parkeringsplatserna ska byggas framkom tre boplatseytor, RAÄ 271, RAÄ 291 och RAÄ 375. Boplatserna kan antagligen dateras till äldre järnålder. En av boplatserna är ett utkantsområde på en tidigare delundersökt boplatz, RAÄ 291. De andra boplatseytorna är nyupptäckta.

Intill den planerade arenabyggnaden finns dessutom en redan känd gravgrupp, RAÄ 103. Antalet gravar kunde utökas där och kompletteras med en stensträng. I förebyggande syfte gjordes dessutom en inventering av en intilliggande hagmark: Där fanns redan några enstaka gravar kända och dessa kunde kompletteras med nyfunna gravar. Dessutom framkom ett välbevarat agrart landskap. På platsen har det nämligen legat ett torp under några decennier på 1700-talet. Runt de bevarade husgrunderna finns olika röjda ytor och andra kulturhistoriska lämningar.